

Tegen de stroom

Door Jessie Mulder en Wilma van Esch

Doorgaans begeleidt het expertisecentrum E.G.O. scholen die meer ruimte willen creëren binnen hun werken, meer willen loslaten, meer inbreng willen van kinderen. Soms blijkt het concept ook geschikt om juist meer vast te pakken, structuren aan te brengen en zo meer fundamenteel leren te realiseren. Zoals op De Fonkelsteen in Zaltbommel. Een school die recentelijk gekozen heeft meer ErvaringsGericht te gaan werken.

Wakker geschud

De Fonkelsteen is een kleine school. Veertig kinderen, verdeeld over drie klassen in tijdelijke lokalen. Het pedagogisch klimaat is weldadig, de ruimtes zijn sfeervol ingericht, maar het niveau is niet voldoende. Afgelopen jaar kreeg de school van de inspectie het predicaat 'zeer zwak' toebedeeld. De afgelopen jaren is er intensief en liefdevol gewerkt met de kinderen. Zonder methodes, zonder diagnoses of etiketteringen, zonder een leerlingvolgsysteem, maar met de beste bedoelingen. 'Didactische verwaarlozing' was één van de termen die boven kwam drijven. Dit bleef niet zonder consequenties. Er volgde ontslag van directie en enkele leerkrachten en de school kwam onder verscherpt toezicht van het bovenscholse management en inspectie. De leerkrachten werden wakker geschud en hadden een keuze: een jaar vol ervoor gaan of ... De leerkrachten hadden geen keuze, ze gingen er vol voor.

Kiezen voor een nieuwe aanpak

"De keuze voor E.G.O. lag voor de hand. Welbevinden, betrokkenheid, competentie en dat in samenhang, het had alles in zich wat we zochten. De school was in het verleden doorgeslagen

naar volledige vrijheid voor kinderen, en dit had geen betrokkenheid en dus onvoldoende ontwikkeling opgeleverd. Voor welbevinden waren nieuwe basisregels hard nodig. Na een half jaar was de rust aardig weergekeerd en werd de focus gericht op de competenties van kinderen". Aan het woord is Jessie Mulder die tijdens de kanteling van de school is aangetrokken, om de school onderwijsinhoudelijk te gaan leiden. "ErvaringsGericht Onderwijs geeft ons de mogelijkheid om onze eigen sterke kanten beter te benutten. Een mooi voorbeeld daarvan is het werken met tekstboeken. Twee leerkrachten in ons team hadden hier al volop ervaring mee. Het is een werkvorm waarin zowel pedagogische als didactische doelen verenigd zijn. Kinderen oefenen met deze activiteit verschillende stelvormen, spelling, vormgeving, illustratie en presentatie. Ze zien wekelijks de stappen die ze op al deze gebieden zetten. Ook de andere leerkrachten werden al snel enthousiast voor deze werkvorm, zodat er spontaan een doorgaande lijn in de hele school zichtbaar wordt".

Keuzes maken

"Uit de E.G.O. monitor die we ingevuld hebben blijken we ons allemaal competent te voelen op pedagogisch vlak. Op didactisch vlak hebben we nog wat te leren. Moesten we methoden invoeren? Hoe verhouden methoden zich eigenlijk tot het E.G.O.-onderwijs?, vroegen we ons af. Websites van andere scholen leerden ons, dat methoden zeker niet uitgesloten worden. Een hele opluchting voor de leerkrachten. Als team lag onze eerste prioriteit bij het kiezen van een rekenen en een schrijfmethode. Wij kozen 'Alles Telt', omdat we daarin het werken met effectieve instructie herkennen: vier-sporensbeleid, duidelijke doelen, zelfsturing door kinderen. De methode 'Schrift' sprak ons aan, omdat jonge kinderen mogen 'tekenen' in kapitalen. Die kapitalen komen dan in groep 4 gewoon terug als hoofdletters. Ook grafische vormgeving maakt deel uit van deze methode. We hopen activiteiten uit te gaan voeren in ons beeldend atelier, één van de sterke punten van onze school.

'Van pedagogisch competent naar didactisch zelfverzekerd'

in zwemmen

Taal voelden we als een struikelblok. De meeste taalmethoden laten zo weinig ruimte, dat we bang zijn dat er van het vrije initiatief van kinderen niet veel meer overblijft. Een verkenning van Kansrijke taalhoeken tijdens het thema van de Kinderboekenweek ‘Aan tafel’ bewijst dat het ook anders kan, maar leert ons ook dat de cursus die hierbij hoort niet voor niets is.

Met het huidige structurele aanbod van spelling en werken met teksten stellen we definitieve beslissing liever nog even uit”.

Verbondenheid groeit

“Wat ik bijzonder vind van onze school is dat we ons samen verantwoordelijk en betrokken voelen bij alle kinderen. Dit hoop ik vast te kunnen houden als we groter worden. Verbondenheid, is een woord dat regelmatig valt in de teambijeenkomst, waarin we zoeken naar een nieuwe richting voor onze school. Voor de meeste scholen is het een proces om kinderen meer ruimte te geven, voor onze school zoeken we juist naar meer structuur. Structuur waarin wij in verbondenheid leerprocessen kunnen begeleiden, waarin wij een taak hebben. Ruimte voor kinderen, maar ook voor onszelf, de leerkrachten! Vanuit de begeleiding van het expertisecentrum implementeren we het procesgericht kindvolgsysteem en zijn we (meer) gaan werken vanuit de vijf werkvormen. Contractwerk en onze Fonkelkringen zijn hiervan succesvolle voorbeelden. Ook merken we dat we leren onze observaties zonder oordelen

te verwoorden.”

Eigenlijk wisten we het al

“Aanvankelijk zochten we wanhopig naar houvast”, aldus Jessie. “De ontwikkelvergaderingen riepen vaak meer vragen op dan antwoorden. We wilden alles van kinderen weten en probeerden zoveel mogelijk gegevens te verzamelen uit toetsen. Tot onze verrassing wierpen de resultaten eigenlijk geen nieuw licht op hoe wij de kinderen zagen. Dat de spelling slecht was wisten we al, daarom waren we aan een structureel aanbod begonnen. Dat begrijpend lezen goed was, wisten we eigenlijk ook, vandaar dat we zelf ook genoten van leesmomenten en veel deden met leesbeleving. Bij rekenen kregen we wel wat beter zicht op de hiaten die sommige kinderen hadden. Denk bijvoorbeeld aan inhoudsmaten of tabellen. Tijdens het praktisch werken in onze kookateliers hadden we deze gemakkelijk aan kunnen bieden. Deze momenten werden onvoldoende door ons gezien en benut.”

Volle vaart vooruit

De school is nu ruim een half jaar bezig met kwaliteitsverbetering. Het team werkt hard en moet voortdurend waken om de balans te behouden. Doorslaan naar toetsen, inoefenen, meten en het strikt volgen van methodes is een valkuil. Gelukkig biedt het concept E.G.O. daar een goed onderbouwd tegenwicht. Oog voor betrokkenheid zorgt ervoor dat de kinderen in beeld blijven en niet enkel de leerstof.

Bij alle instructies en niveaugroepen is aandacht voor het welbevinden van de kinderen. Zij moeten de enorme omslag in het dagelijkse programma zien te ‘handelen’. “Nu zien we dat het grootste deel van de kinderen heel goed gedijt bij de meer gestructureerde aanpak.”

Een deel van de kritiekpunten van de inspectie is inmiddels weggewerkt, maar de leerkrachten werken nog dagelijks op het scherpst van de snede. Met belangrijke doelen voor ogen: kinderen die het goed maken en een school die op de kaart komt te staan als een van de beste scholen in de regio!

Jessie Mulder
Bs De Fonkelsteen Zaltbommel
jessie.mulder@fonkelsteen.org

Wilma van Esch
Expertisecentrum EGO
Nederland w.vanesch@fontys.nl